

Westernieland (Theo Onnes).

Geploegd (Ben Steijn).

Heimwee naar Groninger kunstenaars laten zich inspireren

Ze zijn het er allemaal over eens.
Het Groninger Hogeland is van
een onbeschrijflijke schoonheid.
De kunstenaars Theo Onnes, Ben
Steijn en Antje Sonnenschein
over hun liefde voor het
landschap en voor hun werk.

Van boven naar beneden:
Antje Sonnenschein,
Theo Onnes, Ben Steijn.

De kerktoren van Eenrum verbleekt achter een dikke mist. In Galerie Het Raadhuis, een monumentaal Amsterdamse Schoolpand uit 1930, zitten de kunstenaars Antje Sonnenschein, Theo Onnes en Ben Steijn met uitgever Marlijn Nijboer achter de koffie. Op initiatief van de uitgever werken de Groninger kunstenaars mee aan een boek dat de toepasselijke titel "Onder duizend kleuren grijs" draagt.

„Eerst was daar de tekst van Hems Zwier”, zegt Marlijn Nijboer. „Hij passeerde het Hogeland op weg naar Noorwegen, in de veronderstelling dat het landschap boven Groningen synoniem stond voor plekken waarvan je dacht dat de wereld daar ophield. Verrast door het licht en de

Groninger landschap (Antje Sonnenschein).

het Hogeland

door licht, land en wolkenluchten

stille, vierde hij er vervolgens zijn vakantie. Via de sociale media nodigde hij anderen uit er ook heen te gaan." Zwier bezingt in "Onder duizend kleuren grijs" met poëtische superlatieven en uitroeptekens het ontdekte decor. „De wandelaar rest alleen het wad. Het einde van het land. Verdwaalde schepen in de getijdenhavens, meer niet. Het gemaal maalt al eeuwen water en tijd. De scholekster gilt haar hoge tonen, de zwaluwen jagen in onbezonnen, niet navolgbare duikvluchten... ik lees het land!"

Levensritme

Marlijn Nijboer realiseerde zich hoe het Hogeland in de kop van Groningen, met haar eigen uitgestrektheid, mensen beroert en bezielt. Ze besloot een coproductie te maken. „Ik

vond het een mooi idee om Zwierts woorden met beelden te verrijken. Het werk van zestien kunstenaars illustreert uiteindelijk de tekst of roept eenzelfde gevoel op. Dat geldt voor de schilderijen, maar ook voor werk van fotograaf Hans Sas, een bronzen beeld van Anita Franken of een gegoten zilveren sieraad van Marjanne Sorgdrager. Het is fascinerend dat ook een edelsmid zich in haar werk laat inspireren door de klei." Het viel Ben Steijn op dat Zwier, naarmate het boek vordert, steeds kortere zinnen gebruikt. „Dat iemand die hier niet vandaan komt, zo schrijft, is voor mij een teken dat hij onderdeel wordt van wat hij ziet. Die korte zinnen kenmerken Groningers. Hij raakt de essentie van het Hogeland."

Boek en expositie

De tentoonstelling "Het Hoogeland" duurt tot en met 10 maart. **Adres:** Galerie Het Raadhuis, Raadhuisstraat 17, 9967 HA Eenrum; www.galeriehetraadhuus.nl
Openingstijden: vrijdag en zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur en op afspraak.

"Onder duizend kleuren grijs", door Hems Zwier, Uitgeverij Zinnenkunst, 2012. Telt 40 bladzijden en kost € 15,00. ISBN: 978-94-90102-00-5. Verkrijgbaar via boekhandel of www.zinnenkunst.nl.

Ben Steijn:
„Het water
loopt hier als
aderen door het
landschap. Die
beweging van eb
en vloed, dat is
een levensritme”

Zelf komt autodidact Steijn uit de Zaanstreek. „Op enig moment wilde ik weg. Ik werkte daar als decorateur en wilde vrij werken. Het leven was te druk en te vol. Ik ben voor de kaart van Nederland gaan zitten en besloot dat het Zuurdijk werd. Nooit van gehoord nee, nooit gezien. Ik heb een makelaar gebeld en heb er een huis gekocht en rust gekregen. Nu verwonder ik me dagelijks over nieuwe dingen. Het water loopt hier als aderen door het landschap. Door het opslibben van het water ligt het land hoger. Die beweging van eb en vloed, dat is een levensritme. De zee legt steeds een laagje vruchtbaar land neer, dat zorgt voor vette klei met een gouden glans.”

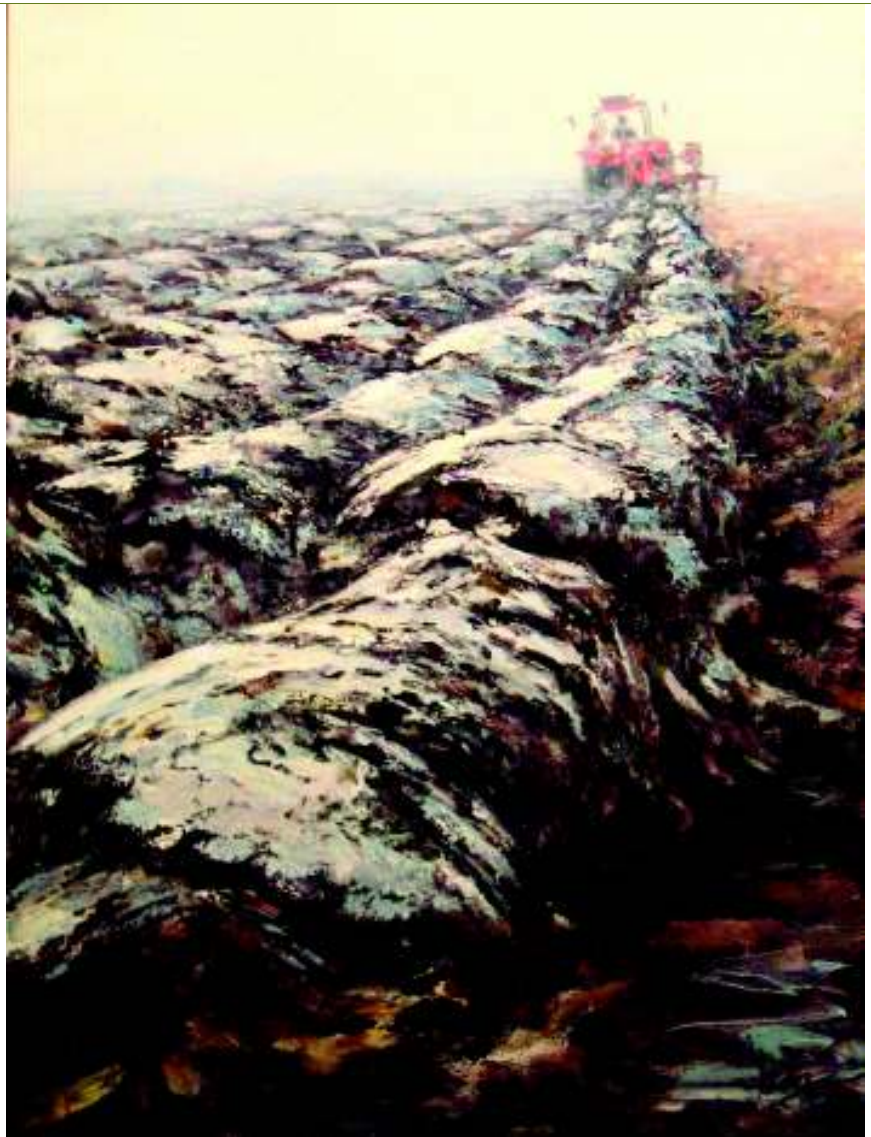
Gezeefd licht

Ben exposeert voor het eerst in Galerie het Raadhuis, waar vier kunste-

naars die aan het boek meewerkten hun werk tot maart exposeren onder de titel “Het Hoogeland”. Wat Steijn betreft: omgeploegde akkers, de klei net omgekeerd, alsof de ploeg zojuist de aarde heeft opgetild. De glans van het licht. Een van zijn schilderijen siert de omslag van “Onder duizend kleuren grijs”. Steijn, ook muzikaal, kan het dichten ook niet laten, geeft hij ten slotte toe. „...in de ochtend/ gezeefd licht/ over het bevroren land/ de gelijkmatig uitgestrooide sneeuw/ verstilt de nieuwe geluiden/ vogels kwetteren/ met ingehouden vreugde...” Net als Antje Sonnenschein stapt hij vrijwel dagelijks in de auto om door het verlaten landschap te rijden en uit te stappen om te schetsen. Of om een foto te maken die als inspiratiebron dient voor een nieuw werk.

Geluksmomenten

Antje Sonnenschein is geboren en getogen in de buurt van Bremen. Ze groeide op in een milieu waar veel aandacht was voor cultuur en studeerde af aan de Hochschule für Künste in Bremen. Omdat ze trouwde met een Nederlander en naar Groningen vertrok, haalde ze ook de Academie Minerva en studeerde ze verder voor een onderwijsbevoegdheid. „Ik hou ervan om mijn kennis over te brengen. Vooral datgene wat ik zelf niet op de academie heb geleerd. Weliswaar was de studie in Duitsland vooruitstrevender, maar het meeste leer je in de praktijk.” Antje woont al jaren in het wierden-dorpje Wirdum. Ze ontwikkelde niet alleen een brede, vlotte penseeltoets, maar deed ook haar naam eer aan door met mediterrane kleuren te werken. „Ik zie het weer aankomen.

Het zonlicht maakt de klei paars, een natte asfaltweg wordt lichtblauw. Ik zie de kleuren in het licht op de akkers, of op een natte boomstam. Iedere dag voel ik een begeesting – germanismen verhogen de charme van haar Duitse accent – en ik heb constant heimwee om het land in te gaan met de wind om mijn oren.” Ze werkt met hoogwaardige acrylverf. „De verf droogt snel, waardoor ik mijn emoties direct kan vertalen op het doek. Als kind speelde ik in een omgeving waardoor Duitse expressionisten als Emil Nolde of Paula Becker zich ook lieten inspireren. Een kleurenkunstenaar als Pierre Bonnard kan mij blij maken. Ik kan verdrinken in die schilderijen”, zegt Antje. „Het is eigenlijk ook nooit een vraag geweest wat ik zou worden, al moest ik van mijn ouders eerst een opleiding doen voor etaleur. Dat was een beroep.” Sonnenschein schildert vanuit haar gevoel, net als Steijn. „Ik wil mensen het landschap op een andere manier laten zien. Mensen worden blij van mijn werk. Zelfs oude mensen.” „Ja, je wilt je eigen geluksmomenten op anderen overbrengen”, voegt Steijn toe.

Grondzeeën

Theo Onnes is een bevoorrecht mens. Niet alleen is zijn vrouw Ankie de gedreven galeriehoudster van “Het Raadhuis”, zij begrijpt ook als geen ander de kwetsbaarheid van kunstenaars en weet hen te bewegen voor de dag te komen met hun werk. De weg van Onnes, „een echte stads-Groninger”, van zijn geboorteplek naar Eenrum was lang. „Ik kwam als kind alleen door het Hogeland op weg naar Schiermonnikoog, waar mijn grootouders woonden. Dat was toen de weg nog via Sauwerd en Winsum naar Oostmahorn ging,

want daarvandaan vertrok de veerboot. Mijn opa was veerbootkapitein en droeg in mijn herinnering dat uniform met strepen. In zijn vrije tijd schilderde hij zeegezichten, maar we mochten nooit in zijn atelier kijken. Soms keek ik van buitenaf door het raam naar binnen. Hij was een verdienstelijk amateur en heeft ooit een tentoonstelling in het Scheepvaartmuseum gekregen. Later heb ik een aantal schilderijen van hem in mijn bezit gekregen. Hij schilderde veel grondzeeën.”

„De kleur van het water bij lage zee”, mijmert Steijn. „Met van die krullen op het water.”

Theo’s vader, Menne Onnes, begon zijn carrière op de grote vaart. Hij werkte als koksmaat op walvisvaarder “Willem Barentsz”, maar kwam na twee jaar weer thuis. Theo grinnikt. „Toen ontdekte hij tot zijn verbazing dat zijn ouders niet meer in Paesens-Moddergat woonden, maar naar Schiermonnikoog waren verhuisd. Hij ging in een meubelzaak

Antje Sonnenschein:

„Ik zie het weer aankomen. Het zonlicht maakt de klei paars, een asfaltweg wordt lichtblauw”

werken, in de stad. Toen hij 48 was, besloot hij alsnog naar de kunstacademie te gaan. Mijn zus zat een jaar onder hem. Het is dus wel een kwestie van genen. Mijn jongste zusje trouwde met de kunstenaar Flip Gaasendam. Uiteindelijk schildert mijn vader ook zeeën.”

Tevreden

Toch was Theo niet van plan zelf te gaan schilderen. Weliswaar ontweek hij zijn creatieve kant niet, hij schreef zich in voor het conservatorium. „Ik wilde muziek maken. Ik heb er drie jaar op gezeten. En ben juist daar mijn liefde voor muziek lang kwijt geweest. Het was te veel binnen de lijnen, veel te veel studie. Ik wilde gitaar spelen. Via het arbeidsbureau kwam ik bij lijstenmakerij Gazendam terecht. En ja, dan gebeurt het toch, de oude mevrouw Gazendam bracht mij de liefde voor kunst bij. Ik kreeg schilderijen onder ogen van het kunstenaarscollectief “De Ploeg”, dat in 1918 in de stad Groningen is opgericht. Ik mocht voor Gazendam tentoonstellingen inrichten en leerde naar kunst kijken. Gaandeweg kreeg ik zelf wel zin in schilderen. Er was verf, er waren kartonnetjes. Op rustige momenten ging ik aan de slag. Mevrouw Gazendam zette mijn schilderijtjes in de etalage en verkocht ze.”

Nog was Onnes niet overtuigd. „Ik hield vooral van de fotografie. Pas toen ik mijn eigen dia’s met thinner ging bewerken, begreep ik dat ik net zo goed kon gaan schilderen.” Ondertussen spat ook van Onnes’ werk de liefde voor het uitgestrekte land. „Ik ga er niet naar op zoek, het dient zich aan. Soms kom ik op een boerderij. „Die koe”, zegt de boer. „Maar ik zie een andere koe.” Theo wijst een klein doek aan. „Als ik met weinig lijnen niet alleen de houding

van de koe en de ontspannen manier waarop hij ligt te herkauwen, maar ook de anatomie weet weer te geven, ben ik tevreden. Soms is er een schilderij dat we niet verkopen. Omdat een van onze dochters zegt dat het niet mag. Of omdat het een tijdsbeeld van mijn werk weergeeft.”

„Je probeert de onderwerpen te verbeteren in een vorm”, voegt Steijn toe.

„Ik maak vooraf een studie in houtskool. Die blaas ik weg met een compressor. Dan blijft er een soort ziel over op het doek. Dat is het begin.”

„Ik streef naar virtuositeit, wat onbegonnen werk is”, zegt Theo. „Schilderen is de manier waarop je de verf op het doek brengt.”

Theo Onnes:

„Pas toen ik mijn eigen dia’s met thinner ging bewerken, begreep ik dat ik net zo goed kon gaan schilderen”